תלמוד ירושלמי · מפרשים · שערי תורת ארץ ישראל · סדר מועד

שערי תורת ארץ ישראל על תלמוד ירושלמי שקלים

רבי זאב וולף רבינוביץ'

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שערי תורת ארץ ישראל על תלמוד ירושלמי שקלים

רבי זאב וולף רבינוביץ'

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שערי-תורת-ארץ-ישראל-על-תלמוד-ירושלמי-שקלים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ד 4
פרק ב 4
הלכה ג 4
הלכה ד 5
הלכה ה 5
פרק ג 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
פרק ד 5
הלכה ב 5
הלכה ג 6
הלכה ד 6
פרק ה 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
פרק ו 7
הלכה א 7
הלכה ג 7
הלכה ד 7
פרק ז 8
הלכה א 8
הלכה ב 8
הלכה ג 8
פרק ח 9
הלכה א 9
הלכה ד 9

פרק א

הלכה א

[השלמות: **היך מה דאת אמר ויתנו קול**. — צ"ל: היך מה דאת אמר ואשר ישמיעו ויעבירו קול בכל עריהם ובירושלים (נחמיה ח' ט"ו), כן גורס בפירוש קדמון על שקלים כ"י אוקספורד, כ"כ במבוא למגילת תענית הוצאת ר' מנשה גראסבערג.]

[השלמות: **אני אומר מת מצויין כו**'. צ"ל: אני אומר מת קמצוץ נתון תחתיה (כ"ה בסוטה פ"ט ה"א [כ"ג רע"ג], וענין "קמצוץ" ראשו בין ברכיו כדמוכח בנזיר פ"ט ה"ג [נ"ז ע"ד] והוא כולו תחת אבן זה לכן תחתיו טמא וסביבותיו טהור).]

הלכה ד

א"ר לעזר מתני' בגוים הא בכותים לא (פי' הא דתנן זה הכלל כל שהוא נידר ונידב מקבלין מהן כו' אינו אלא בגוים דוקא אבל בכותים בין כך ובין כך אין מקבלין מהן) כו' להוציא את המשומדים (פי' וכותים כמשומדים הן) כו' וקיני זבות בגוים (פי' ל"ל לאשמועינן דאין מקבלין מהן פשיטא דהא גוים אינן טמאין בלידה ע' נדה פ"א ה"ה והויין חולין בעזרה).

אלא רישא בגוים וסיפא בכותים כו'. — צ"ל: אלא רישא בכותים (פי' דאף שהן טמאין בלידה וחייבין בקרבן מ"מ אין מקבלין מהן, שדינן כמשומדין וזבח רשעים תועבה וכ"ש שאין מקבלין מהן קרבן שנידר ונידב) וסיפא בגוים כיני רישא בכותים וסיפא בגוים א"ר יוחנן כו'.

[השלמות: **ואינו מביא עמה נסכים כו**'. — [ע' הגהות הגר"א] אבל לא מצאתי מקור לברייתא זו, ול"נ דצ"ל: מתניתא פליגא על רשב"ל גוי ששילח עולתו ממ"ה ושילח עמה נסכיה קריבין משלו (ומשנה היא במכילתין פ"ז מ"ה) ומותר נסכין כו' לכלי שרת מ"ט דרשב"ל דכתיב לא לכם כו'.]

פרק ב

הלכה ג

ר' חלקיה בשם ר' אחא מיכן שאדם צריך לשלש שקלו ג' פעמים בשנה. — ע' רמב"ן עה"ת ר"פ תשא שהעתיק בשם ירושלמי "שאדם חייב באחריות שקלו ג' פעמים בשנה". [השלמות: **קרטין**. —ע' מ"ש בב"מ רפ"ד (עמ' 487).]

הלכה ד

[השלמות: **היה מכיון שאין לו שם כו'**. — צ"ל: מכיון שאמר שלא לשמו נעשה שוחטו לשמו ושלא לשמו כשוחטו בשתיקה והוא כשר.]

הלכה ה

ר' יוחנן הוה מסמיך דאזיל עאל רחב"א והוה ר' אלעזר כו'. — הגירסא כאן משובשת וגם נוספו כאן דברים מבבלי יבמות צ"ו ב' ויש לתקן כאן כפי הנוסח שבירושלמי ברכות רפ"ב.

פרק ג

הלכה ב

[השלמות: **מהו לשתותן בפיסקין**. — פי' בב"י א"ח סימן תע"ב ששהה שעה גדולה ביניהם וע' בשבות יעקב סימן כ"ב מה שכתב פי' אחר בזה ואינו מחוור לדעתי. פ"ד ה"ה (מ"ח סוע"א) ר"א אומר אני ינתנו לבית גרמו כו'. פי' הקטרת עצמה ובלא חילול.]
א"ר חנן לוגא דאורייתא תמונתא עתיקא כו'. — ע' מ"ש ע"ז בשבת רפ"ח (עמ' 173).

הלכה ג

נטל מן הראשונה (פי' מג' קופות שתרם בפרק ראשון והגיע פרק שני) אע"פ שיש בראשונה נוטל מן השנייה (פי' מג' קופות שתרם בפרק שני) כו' נוטל מן השלישית (והא דתני בתוספתא רפ"ב שלמה ראשונה מוציאין מן השנייה שלמה שנייה מוציאין מן השלישית היינו בג' קופות שתרמו בפרק אחד כמבואר שם).

פרק ד

הלכה ב

ר' חונייה דברת חוורן ר' בא בר זבדא בשם ר"ש בן חלפתא כו'. — פה המקום לבאר את סגנון הירושלמי בהביאו אמוראים אחדים סמוכים זה אחר זה שהן בעניינים שונים: א) המכוון שזה אומר כן וגם חבירו אומר כן כמו כאן עניינו שר' חונייה דברת חוורן אמר זה וכן ר' בא בר זבדא בשם ר"ש בן חלפתא, וכן בברכות פ"ה ה"ב ר' זעירא בשם רב יהודה ר' אבא בשם ר' אבא בר ירמיה וברפ"ב דתרומות ר' יוסי בשם חזקיה ר' יונה בשם ר' ינאי; ב) המכוון זה בשם זה וכאלו היה כתוב בינתיים מלת "בשם" כמו בשבת ס"א דף ג' ע"א ר' חזקיה ר' ירמיה ר' חייא בשם ר' יוחנן שהוא כמו ר' חזקיה בשם ר' ירמיה בשם ר' חייא כו', ובברכות רפ"ז (כפי הנוסח שבדפוס אמשטרדם) ד' חלבו ר' חנן בשם

רב שעניינו ר' חלבו בשם ר' חנן; ג) הוא מורכב משני העניינים הראשונים כמו ברה"ש פ"א ה"ב ר' זעירא ר' אילא ר' לעזר בשם ר' הושעיה, שעניינו שר' זעירא אמר זה בשם ר' לעזר וכן ר' אילא בשם ר' לעזר כדמוכח שם (וע' מ"ש בחלה פ"א ה"ז). ולפעמים בוי"ו בינתיים ע' ברכות פ"ט ה"ג ר' ירמיה ור' זעירא בשם ר' חסדא.

הלכה ג

אמר ר"ש בר ביסנא מביא מעות ומחללן על הבנין ומביא קטורת ומחללן עליהן. — ע' רשב"א בחידושי שבועות יו"ד ב' שהעתיק בשם הירושלמי "מביא מעות של חולין ומביא קטורת" כו'.

הלכה ד

ר' אבון ור' בון בעון קומי ר' זעורה. — צ"ל: ר' אבון ורבנן בעון קומי ר"ז (וכעין זה בכלאים פ"ד ה"ד דף כ"ט ע"ב, וטעות כעין דהכא יש גם בעירובין פ"ב ה"א דף כ' ע"א וסוכה פ"א ה"ז ע"ש).

פרק ה

הלכה א

א"ר חסדא פעם אחת יבשה א"י ולא ידעו מהיכן להביא עומר כו'. — במנחות ס"ד ב' מבואר שמעשה זה היה בימי מלחמת הורקנוס וארסטובולוס מבית החשמונאים. וכתב בספר קדמוניות היהודים ליוסף בן מתתיהו הכהן ספר י"ד פרק י"ב שבעת מלחמה זאת היתה רוח סערה בכל א"י ויבשו כל תבואות הארץ, ודברי הירושלמי והבבלי עולין בקנה אחד ושלא כדעת התוספות במנחות שם ע"ש (דורות הראשונים ח"א פמ"ד הערה נ"ח).

הלכה ב

ר' נחמן בשם ר' מנא על שם והם יקחו את הזהב כו'. — באותו ענין בבבלי ב"ב ח' ב' ר' נחמן סתם והוא ט"ס וצ"ל "ר' נחמן בר כהן" כנוסח ריי"ף וחידושי רמ"ה שם (וברא"ש שם הנוסח ר' נחמן בר נתן והוא ט"ס כי לא נמצא זכרו במקום אחר, אבל היוחסין הביאו ע"פ הנוסח המשובש שברא"ש כדרך היוחסין להביא כל הנוסחאות), ומוכח שר' נחמן סתם דירושלמי הוא ר' נחמן בר כהן; ואין זה ר' נחמן סתם דבבלי, כי ר"נ סתם דבבלי הוא ר' נחמן בר יעקב דירושלמי כנודע; אבל ר' נחמן סתם דירושלמי הוא בר כהן דבבלי והיה תלמיד ר' מנא ומאוחר לר' נחמן בר יעקב. אלא שעומד לנגדי מה שמצינו בבבלי כתובות ק"ו ב' "כי אתא רב דימי אמר דרש ר' נחמן בר כהן" [וע' ד"ס לסנהדרין ז' ב' הערה ר'].

פרק ו

הלכה א

וקדה חמש מאות וגו' שהן אלף וחמש מאות מנים. — צ"ל: אלף וחמש מאות שקלים (כגירסת רא"פ, ושיטת הירושלמי הוא לפרש וקנמן בושם מחציתו חמשים ומאתים עניינו מחציתו של מר דרור וכן היה מפרש בקדמוניות היהודים ספר ג' פרק ח' אות ב' וכ"ה בהעתק התורה ליונית המיוחס לשבעים זקנים כ"ש ר' עזריה מן האדומים במאמרו צדק עולמים אות א', ומהאדומי שם נעלמה שיטת הירושלמי כאן וע' תוספתא מנחות רפ"ז וטעמי המקרא כירושלמי).

הלכה ג

[השלמות: **ר' יוסי בשם רב שמואל בר רב יצחק כו'**. — במנחות צ"ט ב' תוד"ה "אחד" העתיקו ר' אחא ור' מיישא ומטו בה בשם ר' שמואל בר יצחק לית כאן של כסף כו' וע' תמיד ל"א ב' סמך לגירסא שלפנינו.]

הלכה ד

[השלמות: **והתני האשה שאמרה כו'**. — צ"ל: תני האשה כו' נתעצל בהן כו' מעורבות בהן מתניתא כרבנן (והשאר עד סוף ההלכה מיותר).]

נאמר כאן אזכרה (פי' בלבונה שעל לה"פ והיתה ללחם לאזכרה, ויקרא כ"ד ז', ובריייתא היא בספרא שם) ונאמר להלן (פי' בקומץ מנחת נדבה והקטיר הכהן את אזכרתה, ויקרא ב' ב') כו' אף כאן מלא קומץ (פי' דלבונה של לה"פ היא ג"כ קומץ ולמדין מזה למתנדב לבונה שלא יפחות מקומץ).

אי מה אזכרה האמורה להלן ב' קומצים כו'. — צ"ל: אי מה אזכרה האמורה כאן ב' קומצים (פי' שבלה"פ צריכין ב' קומצים, לכל סדר לחם קומץ אחד) אף להלן (פי' במנחת נדבה) ב' קומצים א"ר לא כלום למדו לקומץ לבונה (פי' שיביא קומץ לבונה במנחת נדבה) מלחם הפנים לא ממנחה (פי' כדתני בספרא שם ונתן עליה לבונה איני יודע כמה הרי אני דן טעונה קמיצה וטעונה לבונה מה קמיצה מלא הקומץ אף לבונה מלא הקומץ) מה להלן קומץ החסר פסול (פי' כדתנן במנחות פ"א מ"ב הקומץ היתר והחסר פסול) אף כאן קומץ החסר פסול (פי' בלבונה של מנחת נדבה כדתנן במנחות שם חיסר לבונתה פסולה ובתלמוד שם י"א ב' ביארו דסתם משנה זו כר"מ דסבר קומץ בתחלה קומץ בסוף ע"ש).

פרק ז

הלכה א

[השלמות: **את הפסולות. לא צורכא דלא בין קטורת כו'**. — צ"ל: את הפסולות ואת האובדות. לא צורכא דלא בין גוזלי עולה לעצים בין לבונה לזהב לכפרת.]

הלכה ב

ר' קריספא בשם ריב"ח אם היו מחרוזות מותרות. — פי' דאם נמצא בגבולין איברים הרבה מחוברין יחד במחרוזת מותרין באכילה ואין חוששין משום נבילה כדתני בתוספתא שביעית פ"ה (כפי הנוסחא הנכונה שבהגהות אור הגנוז מכ"י וכן ברקח סימן תס"ז ובשערי תשובות למהר"ם בר"ב שער א' סימן נ"ב) נבילה אין מוכרין אותה מחרוזות מחרוזות אבל מוכרין אותה איברין איברין (ונראה לי לפרש בענין זה הא דאיתא בחולין צ"ה ב' "בחרוזין סימן" ובזה תתיישב קושיית התוספות שם ד"ה בחרוזים).

ודע שבתוספתא פ"ג תניא בשר שנמצא בעזרה מחרוזות מותר שאין עושין בשר הקדש מחרוזות ע"כ ואינו נראה שזה יהיה ג"כ ענין דברי ר' קריספא שהרי דבריו אמורין אחרי דבריו שלמעלה איברים נבלות לוקין עליה משום נבלות. וכמו שפירשנו עיקר.

[השלמות: **נוקניקה אשתכח כו'**. פי' מעיים ממולאים בבשר מצאו בב"ה של קונסטאטינע ואר"י שיכירו המוכרים מלאכתם (רמד"ל).]

הלכה ג

אחד כה"ג וא' כהן הדיוט שעבדו עד שלא הביאו עשירית האיפה שלהם עבודתם כשרה. — גירסת הגר"א "עבודתם פסולה", והכי מוכח בירושלמי ריש יומא ומפורש כן בספרא פ' צו.

בו ביום נתמנה להיות כה"ג מביא שתים אחת לחינוכו כו'. — צ"ל: מביא שתים לחינוכו ואחת לחובת היום (וכ"ה בבבלי מנחות ע"ח א').

א"ר חזקיה אוף הדא צריכה ליה שני קמצין מה הן כף. — צ"ל: אוף הדא צריכה ליה קומץ לבונה מה היא קומץ בשחרית קומץ בין הערבים או חצי קומץ בשחרית וחצי קומץ בין הערבים א"ר יוסי כלום למדו לקומץ לא ממנחת נדבה (פי' בספרא פ' צו ו' י"ג תניא מנחה הרי היא ככל המנחות ללבונה) מה להלן קומץ לעשרון אף כאן קומץ לעשרון מה הכא צריכה ליה אף תמן צריכה ליה (פי' דיש לשאול אף במנחת נדבה אם הביא מנחה של ב' עשרונות אם צריך לכפול הלבונה ולהביא שני קומצין כמו שצריך לכפול השמן לרבנן במנחות פ"ח א') א"ר חזקיה כלום למדו ג' לוגין (פי' למנחת חביתין) לא מתמיד (פי' דתני בספרא שם מנחת תמיד הרי היא לו כמנחת תמידין מה מנחת תמידין

ג' לוגין לעשרון אף זו ג' לוגין לעשרון) מה להלן ג' לוגין לעשרון אף כאן ג' לוגין לעשרון: הלכה ו'. ר' שמואל בר נחמן כו' (ומ"ש בינתיים "מה תמן צריכא ליה אף כאן צריכא ליה" מיותר ונשתרבב מסוף דברי ר' חזקיה הראשונים שלמעלה).

פרק ח

הלכה א

[השלמות: **קצרן של גויים**. — פי' מבצר כמו קוצרה של ציפורין סופט"ז דשבת (רד"ל).]

[השלמות: **מהלכין שיבולת**. — פי' בחבורה יחד ע' ערוך ערך שבולת (רד"ל).]

[השלמות: **שהיא מריצה את האבן**. — הרמב"ם בפה"מ גורס לפי הנראה שהיא מוצצת את העצמות לבה"ק (רד"ל).]

הלכה ד

ר' ירמיה סבר מימר מוספי שבת ומוספי ר"ח מוספי ר"ח קודמין. — והא דתנן בזבחים רפ"י מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח מוקים לה ר' ירמיה בשאין לו כבשים כדי צורך למוספי שבת ומוספי ר"ח שבאופן זה של שבת קודמין ומבטל מוספי ר"ח, אבל אם יש לו כבשים כדי צורך שניהן סבר ר' ירמיה שמקדימין להקריב מוספי ר"ח לפני מוספי שבת (נועם ירושלמי).